

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПАРАТИВІСТИКИ

Б. Кульчицький¹, Я. Кульчицький², Т. Моряк¹, П. Островерх¹

¹Львівський національний університет імені Івана Франка
79008 м. Львів, проспект Свободи, 18

²Національний лісотехнічний університет України
79057 м. Львів, вул. Генерала Чупринки, 103

E-mail: kulchytskyj.br@ukr.net

Загострення проблеми взаємин людини і довкілля зумовило утвердження в економічній теорії екологічної парадигми, яка передбачає розгляд усіх економічних і соціальних процесів крізь призму збереження довкілля, умов існування і розвитку людської особистості. Наголошено, що сучасні підручники з економічної теорії недостатньо враховують екологічний імператив, бо необхідно досліджувати поведінку людей у процесі виробництва, розподілу і споживання матеріальних благ та послуг не просто в умовах обмежених ресурсів, а уже в нових умовах – умовах загострення екологічної кризи глобального, регіонального і локального характеру.

Розкрито інституційні засади екологізації сучасних економічних систем з позицій постіндустріальної парадигми та економічної компаративістики в умовах посилення глобалізації. Виявлено зміст екологічної парадигми економічної теорії та обґрунтовано необхідність виокремлення соціально-екологічних відносин у системі економічних відносин суспільства. Проаналізовано концепцію стійкого розвитку та особливості еколого-економічних інструментів у розвинутих країнах.

Підкреслено важливість формування сучасної екологічної культури у процесі трансформації економічних систем, коли у її основі мають бути протиставлення людини і природи. Запропоновано авторське трактування процесу екологізації сучасних економічних систем в умовах посилення глобалізації, переходу людства до суспільства знань та "зеленої економіки". Під екологізацією економічних систем ми пропонуємо розуміти посилення екологічної спрямованості економічних систем у процесі їх трансформації, що виявляється у становленні сучасної економічної та екологічної свідомості і культури, екологічної відповідальності, утвердженні сучасних екологічних цінностей, формуванні відповідної нормативно-правової, інституційної бази, спрямованої на суспільний контроль за системою зв'язків "людина – економіка – екологія", застосуванні санкцій і стимулів щодо впливу економічної системи на стан екологічної рівноваги в умовах обмеженості природних ресурсів та загострення екологічної кризи глобального, регіонального і локального характеру. Екологізація економічних систем є об'єктивним

процесом їх трансформації, доміантою трансформації на зламі тисячоліть, що утверджує усвідомлення екологічних проблем як глобальних. Екологізація економічних систем розглядається сьогодні як дуже важливий, навіть визначальний критерій порівняльного аналізу національних систем чи наднаціональних системних утворень. Обґрунтовано екологічну парадигму економічної компаративістики XXI століття.

Ключові слова: економічні системи, екологізація економічних систем, стійкий розвиток, екологічна парадигма економічної теорії та економічної компаративістики XXI століття.

Вступ. Дослідження теоретико-методологічних засад розвитку сучасних економічних систем об'єктивно передбачає виявлення пріоритетних доміант їх трансформації, якими у XXI столітті є, на наш погляд, екологізація та глобалізація. Саме ці процеси здійснюють нині вирішальний вплив на функціонування і трансформацію існуючих чи становлення нових економічних систем. Будучи тісно взаємопов'язаними між собою, вони зумовлюють ключові параметри економічних систем, їх елементну структуру, визначають важливіші функції. І хоча актуальність проблеми екологізації економіки не підлягає сумніву, проте більшість наявних наукових досліджень мають або виключно економічний, прагматичний ухил, або природоохоронну спрямованість у чистому вигляді. Звідси випливає необхідність комплексного підходу до цієї складної й важливої теоретичної і практичної проблеми на основі діалогу економічної та інших наук.

Метою нашої статті є розробка теоретико-методологічних засад дослідження і з'ясування змісту екологізації сучасних економічних систем у контексті теорії порівняльних систем чи економічної компаративістики XXI століття, що має дуже важливе значення для методології економічної теорії, а також практики державного регулювання взаємодії економічної та екологічної систем та забезпечення стійкого розвитку як розвинутих, так і транзитивних, перехідних економічних систем в умовах посилення глобалізації.

Ми доводимо необхідність теоретичного виокремлення соціально-екологічних відносин у системі економічних відносин суспільства та відображення цього у поняттєвому апараті економічної теорії. Ми розкриваємо зміст і вважаємо за доцільне запровадити до наукового обігу в економічній теорії поняття "екологізація економічних систем". Крім того, ми пропонуємо низку екологічних показників-критеріїв порівняльного аналізу сучасних економічних систем, що у сукупності й становить зміст екологічної парадигми економічної компаративістики XXI століття.

Методами нашого дослідження є насамперед діалектичний, історичний, логічний, аналіз і синтез, системний, синергетичний, порівняльного аналізу, сценарного підходу, міждисциплінарний та ін.

Ступінь розроблення проблеми та огляд літератури. Варто підкреслити, що не дивлячись на значну актуальність проблеми парадигмальних змін в економічній теорії та економічній компаративістиці XXI століття під впливом посилення екологізації економічних систем як пріоритету їх трансформації в умовах епохального переходу людства до інформаційного, "знанневого" суспільства та "зеленої економіки" у науковців є часто досить різне, відмінне бачення й тлумачення цієї проблеми. Тому ми намагатимемось виявити основні підходи до її вирішення та обґрунтувати власну наукову концепцію.

Дослідження економічної та екологічної діяльності на початку XXI століття в умовах значного посилення об'єктивних процесів екологізації сучасних економічних систем зумовлює, на наше глибоке переконання, необхідність перегляду багатьох застарілих методологічних положень економічної теорії [1, С. 259; 10, С. 68; 11]. Практичними причинами таких тенденцій стали гострі проблеми взаємин людини і довкілля [1, С. 259; 11]. Внаслідок цих складних тенденцій в економічній теорії та економічній компаративістиці почала міцно утверджуватися екологічна парадигма, яка передбачає розгляд усіх економічних і соціальних процесів крізь призму збереження довкілля, умов існування і розвитку людської особистості [1, С. 258-259; 2, С. 240-241; 3; 4; 6; 9; 10, С. 68-69; 11]. Як обґрунтовано зазначають у цьому контексті зарубіжні дослідники, екологічна парадигма економічної теорії виростає насамперед з критики можливостей традиційного неокласичного оптимізаційного аналізу до вирішення проблеми деградації і охорони довкілля, а також забезпечення відповідної його якості і доступності природних засобів для майбутніх поколінь [14, С. 22].

На думку Ю.Туниці, між традиційною ринковою економікою та екологічними вимогами існують глибокі суперечності. Тому головною проблемою сучасної економічної науки повинно стати формування нової екологічної економіки: "Наука повинна зробити все можливе для адаптації ринкової моделі економіки до вимог екологічної економіки, більше того, в реальному житті повинна відбутися трансформація ринкової економіки в екологічну" [13, С. 21]. Учений слушно вважає, що економічна наука на початку третього тисячоліття мусить змінити або принаймні суттєво уточнити свою парадигму, оскільки "предмет класичної і неокласичної економіки стає ширшим і складнішим у зв'язку з розширенням поняття третього фактора виробництва "природні ресурси" до поняття "природне довкілля" (environment)" [13, С. 26-27].

Сучасні зарубіжні підручники з економічної теорії недостатньо враховують екологічний імператив, бо необхідно досліджувати поведінку людей у процесі виробництва, розподілу і споживання матеріальних благ та послуг не просто в умовах обмежених ресурсів, а уже в нових умовах – умовах загострення екологічної кризи глобального, регіонального і локального характеру. На думку Ю.Туниці, йдеться про суттєві зміни предмету економікс або ж формування поруч з класичною і неокласичною економічною теорією нової еколого-економічної теорії чи екологічної економіки, яка є, з одного боку, продуктом розвитку економічної думки в історичній ретроспективі і спирається на досягнення новітньої економічної теорії, а з іншого, – результатом спостережень та аналізу розвитку сучасного світу, його природи і суспільства, результатом аналізу цілком нових екологічних проблем [13, С. 26-29]. Загалом учений наголошує: "З одного боку, екологічна економіка є складовою частиною економічної теорії, з іншого – вона вимагає докорінної зміни сутності й змісту економічних наук щодо відображення ними екологічного імперативу..." [13, С. 83].

Ми повністю поділяємо точку зору Ю.Туниці, який виводить екологічну економіку з економічної теорії і вважає її складовою останньої. Справді, яким би не був жвавим діалог економічної та інших наук, але оновлена й збагачена сучасними концептами та постіндустріальною парадигмою економічна теорія та економічна компаративістика є саме тим методологічним фундаментом, річищем, у руслі якого виокремлюється екологічна економіка як віддзеркалення об'єктивного процесу утвердження екологічного імперативу саме в економічній теорії. Підсумовуючи роздуми про екологічний імператив у новітній економічній теорії, учений аргументовано наголошує, що "...повинна відбуватися екологізація економічної теорії

та інших економічних дисциплін і, водночас, економізація екології та інших природничих дисциплін" [13, С. 84].

Ю.Туниця переконливо обґрунтовує і висуває ідею створення Екологічної Конституції Землі (ЕКЗ) та необхідності якомога швидшого її опрацювання і схвалення [13, С. 203]. Як слушно вважає дослідник, ЕКЗ повинна мати статус Основного Закону виживання цивілізації та стійкого розвитку, який, не загрожуючи суверенітету жодної країни, її політичному ладу, віросповіданню громадян, національним інтересам, водночас забезпечував би кожній державі, зокрема і світовому співтовариству загалом, екологічну та економічну безпеку, а окремій людині – нормальні для її життя природні умови як нині, так і у майбутньому [13, С. 195-196].

У розвинутих економічних системах способами реалізації еколого-економічних інструментів є їх відповідні форми, серед яких найбільшого поширення набули такі: 1) податкові інструменти; 2) мита; 3) платежі; 4) штрафи; 5) субсидії; 6) дотації; 7) гранти; 8) кредитні інструменти; 9) виплати; 10) прискорена амортизація; 11) ціннові інструменти. Так, зокрема, у промислово розвинутих країнах світу спостерігається тенденція зростання ролі екологічних податків та їх стимулюючого впливу на розвиток економіки. Частка екологічних податків у цілому від оподаткування юридичних і фізичних осіб становить: у США – 3,2 %, Данії – 3,4 %, Австрії – 4,4 %, Канаді – 4,5 %, Швейцарії – 4,7 %, Німеччині – 4,9 %, Франції – 5,4 %, Нідерландах – 5,5 %, Греції – 6,1 %, Новій Зеландії – 6,1 %, Японії – 6,5 %, Фінляндії – 7,3 %, Іспанії – 7,5 %, Великобританії – 8,2 %, Італії – 9,0 %, Норвегії – 10,8 %, Португалії – 11,5 %, Ірландії – 11,9 % [12, С. 115].

Об'єктивні зміни, що відбуваються нині у розвинутих економічних системах, повинні, на наше глибоке переконання, знайти відображення у теоретичному виокремленні соціально-екологічних відносин у системі економічних відносин суспільства. При цьому ми вважаємо, що під соціально-екологічними відносинами потрібно розуміти відносини, які об'єктивно складаються між суб'єктами економічної системи суспільства, еколого-економічної діяльності у процесі свідомого перетворення природного світу на основі відповідної економічної та екологічної культури. Такий підхід дав би змогу не тільки зосередити увагу вчених-теоретиків на розкритті змісту й місця соціально-екологічних відносин у поняттєвому апараті економічної теорії та економічної компаративістики, але й надати потужного поштовху всебічному вивченню особливостей функціонування цих відносин у сучасних розвинутих економічних системах з метою їх максимального врахування в економічній та екологічній політиці країн з перехідними економічними системами у процесі їх трансформації в умовах посилення екологізації та глобалізації [1, С. 266; 2, С.240-318; 3, С. 105-121; 4; 5, С. 54-58; 6; 11].

Висновки. Стверджуючи нагальність засвоєння суспільною свідомістю екоцентристської системи цінностей та настанов, ідеї "зеленої економіки" ми з необхідністю доходимо висновку про глибоке розуміння важливості екологічної свідомості та культури у процесі становлення і трансформації економічних систем, у процесі удосконалення та розвитку методології економічної теорії та економічної компаративістики XXI століття [1, С. 275-280; 3; 4; 5, С. 64-65; 6; 11]. У підґрунтя формування сучасної екологічної культури мають бути покладені насамперед орієнтованість на екологічну доцільність і безпеку, відсутність протиставлення людини і природи, сприйняття природних об'єктів як повноправних партнерів у взаємодії з людиною [1, С. 278-279; 11].

Подальший розвиток економічної теорії та економічної компаративістики повинен враховувати певну відособленість, автономність наукових досліджень власне екологічних проблем, з одного боку, та досліджень сучасних економічних систем, – з іншого боку, а також діалектичну єдність, нерозривність і глибинну взаємозалежність, взаємозумовленість довілля, природи, екосистеми та економічної системи. У цьому контексті ми вважаємо за доцільне запровадити до наукового обігу в економічній теорії та економічній компаративістиці XXI століття поняття "екологізація економічних систем". Під екологізацією економічних систем ми пропонуємо розуміти посилення екологічної спрямованості економічних систем у процесі їх трансформації, що виявляється у становленні сучасної економічної та екологічної свідомості і культури, екологічної відповідальності, утвердженні сучасних екологічних цінностей, формуванні відповідної нормативно-правової, інституційної бази, спрямованої на суспільний контроль за системою зв'язків "людина – економіка – екологія", застосуванні санкцій і стимулів щодо впливу економічної системи на стан екологічної рівноваги в умовах обмеженості природних ресурсів та загострення екологічної кризи глобального, регіонального і локального характеру. Екологізація економічних систем є об'єктивним процесом їх трансформації, домінантою трансформації на зламі тисячоліть, що утверджує усвідомлення екологічних проблем як глобальних. Екологізація економічних систем розглядається сьогодні як дуже важливий, навіть визначальний критерій порівняльного аналізу національних систем чи наднаціональних системних утворень.

Ми вважаємо, що порівняльний аналіз сучасних економічних систем в умовах посилення їх екологізації, інтелектуалізації та глобалізації має ґрунтуватися на новітніх філософсько-методологічних засадах, які повинні включати цивілізаційний, гуманістичний підхід, спиратися на теорію інформаційного (постіндустріального) суспільства як глобальну методологічну парадигму, якісно новий тип економічної та екологічної свідомості й культури, поліфонічне бачення економіки, довілля, духовної, соціально-політичної, правової та інших сфер як єдиного суспільного організму.

Відповідно ми пропонуємо низку екологічних показників-критеріїв порівняльного аналізу сучасних економічних систем, що у сукупності й розкриває зміст екологічної парадигми економічної компаративістики XXI століття. На наше переконання, будувати новітню концепцію економічної компаративістики XXI століття необхідно, спираючись не лише на традиційні показники-критерії (панівні форми власності на основні засоби і результати виробництва; способи досягнення макроекономічної рівноваги або співвідношення плану і ринку; особливості розподілу і перерозподілу доходів), а й на такі, як: 1) панівні суспільні цінності (економічні, екологічні, культурні, правові та ін.) та відповідні їм інституції; 2) рівень екологізації економічної системи; 3) ступінь екологічної безпеки / небезпеки; 4) ступінь забезпечення стійкого розвитку системи; 5) суспільний контроль за системою зв'язків "людина – економіка – екологія"; 6) питома вага у забрудненні планети; 7) участь у розв'язанні планетарних екологічних проблем та ін.

У свою чергу названі показники-критерії порівняльного аналізу сучасних економічних систем можуть бути конкретизовані у низці таких екологічних показників-критеріїв, як: 1) частка природоохоронних витрат у ВВП; 2) ступінь чистоти повітряного і водного басейнів; 3) величина радіоактивного фону; 4) ступінь екологічності продуктів харчування; 5) відсоток лісонасаджень до загальної площі; 6) частка електроенергії, яка виробляється за допомогою екологічно чистих технологій (за

допомогою енергії сонця, вітру, води); 7) ступінь утилізації екологічно шкідливих відходів та ін.

1. Кульчицький Я.В. Філософія економічних систем (розвиток методології їх порівняльного аналізу в умовах екологізації, інтелектуалізації та глобалізації) : [монографія] / Я.В.Кульчицький, Б.В.Кульчицький. – Львів: Ліга-Прес, 2015. – 710 с.
2. Кульчицький Я.В. Сучасні економічні системи в умовах екологізації та глобалізації (теоретико-методологічні засади порівняння) : [монографія] / Я.В.Кульчицький. – Львів: Ліга-Прес, 2011. – 687 с.
3. Кульчицький Я.В. Проблеми формування соціально-екологічних суспільних відносин у контексті трансформації сучасних еколого-економічних систем : [монографія] / Я.В.Кульчицький. – Львів: Камула, 2005. – 144 с.
4. Кульчицький Я.В. Еколого-економічні системи (проблеми теорії і методології дослідження) / Я.В.Кульчицький. – Львів: УкрДЛТУ, 2003. – 64 с.
5. Кульчицький Я.В. Порівняння економічних систем (проблеми методології) : [монографія] / Я.В.Кульчицький, Б.В.Кульчицький. – Львів: Вид. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. – 318 с.
6. Кульчицький Я.В. Екологізація економічних систем у контексті постіндустріального парадигмального дискурсу та економічної компаративістики / Я.В.Кульчицький // Регіональна економіка. - 2008. - № 1. - С. 77-84.
7. Кульчицький Я.В. Інституційні засади трактування економічних систем в умовах посилення їх екологізації та глобалізації / Я.В.Кульчицький, Б.В.Кульчицький, Н.В.Джигора // Наук. Вісник Національного лісотехнічного університету України: серія економічна. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2016. – Вип. 26.6. – С. 7–13.
8. Кульчицький Я.В. Філософія економічних систем у контексті гносеології суспільно-економічних трансформацій / Я.В.Кульчицький, Б.В.Кульчицький, Г.І.Башнянин, В.Л.Осецький // Економічні системи: [монографія]. – Т. 6 / [за ред. Г.І.Башнянина]. – Львів: Ліга-Прес, 2017. – С. 60–96.
9. Кульчицький Я.В. Інституційний підхід до трактування економічних систем за умов посилення їх екологізації та глобалізації / Я.В.Кульчицький, Б.В.Кульчицький, Г.І.Башнянин, В.Л.Осецький // Системний аналіз економічних систем: Збірник наукових праць за матеріалами Другого Всеукраїнського круглого столу / [за ред. Г.І.Башнянина і Б.М.Шевчика]. – Львів: Ліга-Прес, 2017. – С. 9–15.
10. Кульчицький Я. Формування екологічної свідомості та культури під час викладання економічних дисциплін / Екологізація освіти як чинник сталого розвитку суспільства: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. – Львів: РВВ НЛТУ України. – 2017. – С. 68–71.
11. Кульчицький Я.В. Екологізація економічних систем як пріоритет їх трансформації у XXI столітті / Я.В.Кульчицький, Б.В.Кульчицький, М.В.Маліновська // Науковий вісник НЛТУ України. Серія економічна. – Львів, 2018, том 28, № 4. – С. 15–19.
12. Мельник Л.Г. Основи стійкого розвитку: [навч. посіб. для післядипл. освіти] / Л.Г. Мельник. - Суми: ВТД "Університетська книга", 2006. - 383 с.
13. Туниця Ю.Ю. Екоекономіка і ринок: подолання суперечностей / Ю.Ю.Туніця. – К.: Знання, 2006. – 314 с.
14. Fiedor B. [red.] Podstawy ekonomii środowiska i zasobów naturalnych / B.Fiedor, S.Czaja, A.Graczyk, Z.Jakubczyk. – Warszawa: Wydawnictwo С.Н. Beck, 2012. – 484 s.

References

1. Kulchytskyi Ya.V., B.V.Kulchytskyi. (2015). *Filosofia ekonomichnykh system (rozvytok metodolohii yikh porivnialnoho analizu v umovakh ekolohizatsii, intelektualizatsii ta hlobalizatsii)* : [monohrafiia], Lviv: Liha-Pres, 710.
2. Kulchytskyi Ya.V. (2011). *Suchasni ekonomichni systemy v umovakh ekolohizatsii ta hlobalizatsii (teoretyko-metodolohichni zasady porivniannia)* : [monohrafiia], Lviv: Liha-Pres, 687.
3. Kulchytskyi Ya.V. (2005). *Problemy formuvannia sotsialno-ekolohichnykh suspilnykh vidnosyn u konteksti transformatsii suchasnykh ekoloho-ekonomichnykh system*: [monohrafiia], Lviv: Kamula, 144.
4. Kulchytskyi Ya.V. (2003). *Ekoloho-ekonomichni systemy (problemy teorii i metodolohii doslidzhennia)*, Lviv: UkrDLTU, 64.
5. Kulchytskyi Ya.V., Kulchytskyi B.V. (2007). *Porivniannia ekonomichnykh system (problemy metodolohii)*: [monohrafiia], Lviv: Vyd. tsentr LNU imeni Ivana Franka, 318.
6. Kulchytskyi Ya.V. (2008). *Ekolohizatsiia ekonomichnykh system u konteksti postindustrialnoho paradyhmalnoho dyskursu ta ekonomichnoi komparatyvistyky*, *Rehionalna ekonomika*,1, pp.77-84.
7. Kulchytskyi Ya.V., Kulchytskyi B.V., Dzhyhora N.V. (2016). *Instytutsiini zasady traktuvannia ekonomichnykh system v umovakh posylennia yikh ekolohizatsii ta hlobalizatsii*, *Nauk. Visnyk Natsionalnoho lisotekhnichnoho universytetu Ukrainy: seriia ekonomichna*. – Lviv: RVV NLTU Ukrainy, 26, pp.7–13.
8. Kulchytskyi Ya.V., Kulchytskyi B.V., Bashnianyn H.I., Osetskyi V.L. (2017). *Filosofia ekonomichnykh system u konteksti hnoseolohii suspilno-ekonomichnykh transformatsii*, *Ekonomichni systemy*: [monohrafiia], Lviv: Liha-Pres, pp.60–96.
9. Kulchytskyi Ya.V., Kulchytskyi B.V., Bashnianyn H.I., Osetskyi V.L. (2017). *Instytutsiyni pidkhid do traktuvannia ekonomichnykh system za umov posylennia yikh ekolohizatsii ta hlobalizatsii*, *Systemnyi analiz ekonomichnykh system: Zbirnyk naukovykh prats za materialamy Druhoho Vseukrainskoho kruhloho stolu*, Lviv: Liha-Pres, pp. 9–15.
10. Kulchytskyi Ya. (2017). *Formuvannia ekolohichnoi svidomosti ta kultury pid chas vykladannia ekonomichnykh dystsyplin*, *Ekolohizatsiia osvity yak chynnyk staloho rozvytku suspilstva: materialy Mizhnarodnoi nauково-praktychnoi konferentsii*, Lviv: RVV NLTU Ukrainy, pp. 68–71.
11. Kulchytskyi Ya.V., Kulchytskyi B.V., Malinovska M.V. (2018). *Ekolohizatsiia ekonomichnykh system yak priorytet yikh transformatsii u KhKhI stolitti*, *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy. Seriia ekonomichna*, Lviv, V.28, 4, pp. 15–19.
12. Melnyk L.H. (2006). *Osnovy stiikoho rozvytku*: [navch. posib. dlia pisladypl. osvity], Sumy: VTD "Universytetska knyha", 383.
13. Tunytsia Yu.Iu. (2006). *Ekoekonomika i rynek: podolannia superechnosti*, K.: Znannia, 314.
14. Fiedor B. (ed), Czaja S., Graczyk A., Jakubczyk Z. (2012) *Podstawy ekonomii środowiska i zasobów naturalnych*, Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck, 484.

ECOLOGICAL ASPECTS OF THE COMPARATIVE ANALYSIS OF THE ECONOMIC SYSTEMS

B. Kul'chyts'kyj¹, Ya. Kul'chyts'kyj², T. Moryak¹, P. Ostroverkh¹

¹Ivan Franko National University of Lviv

Svobody Ave., 18. UA-79008 Lviv, Ukraine;

²National University of Forestry and Wood Technology of Ukraine

Gen. Chupryny str., 103. UA-79057 Lviv, Ukraine

Intensifying of problem of mutual relations of man and environment stipulated a statement in the economic theory of ecological paradigm, which foresees consideration of all economic and social processes through the prism of environmental, terms of existence and development of human personality preservation. It is marked that modern textbooks from an economic theory not enough take into account an ecological imperative, because it is necessary to investigate the conduct of people in the process of production, distribution and consumption of material welfares and services not simply in the conditions of the limited resources, but already in new terms – terms of intensifying of ecological crisis of global, regional and local character.

Institutional principles of ecologization of the modern economic systems are exposed from positions of post-industrial paradigm and comparisons of economic systems in the conditions of strengthening of globalization. Maintenance of ecological paradigm of economic theory is educed and the necessity of selection of social-and-ecological relations is reasonable for the system of economic relations of society. Conception is analysed of steady development and feature of ecological-economic instruments in the developed countries.

Importance of forming of modern ecological culture is underline in the process of transformation of the economic systems, when in her basis must be oriented to ecological expediency and safety, absence of contrasting of man and nature. Authorial interpretation of process of ecologization of the modern economic systems is offered in the conditions of strengthening of globalization, transition of humanity to society of knowledge and "green economy". Under the ecologization of the economic systems we suggest to understand strengthening of ecological orientation of the economic systems in the process of their transformation, which appears in becoming of modern economic and ecological consciousness and culture, ecological responsibility, claim of modern ecological values, forming of corresponding normatively-legal, institutional base, sent to the public inspection after the system of connections a "man is an economy - ecology", application of approvals and stimuli in relation to influence of the economic system on the state of ecological equilibrium in the conditions of the limited nature of natural resources and intensifying of ecological crisis of global, regional and local character. An ecologization of the economic systems is the objective process of their transformation, by the dominant of transformation on the fracture of millenniums, which asserts realization of ecological problems as global. The ecologization of the economic systems is examined today as very important, even qualificatory criterion of comparative analysis of the national systems or international system educations. The ecological paradigm of the comparative analysis of the economic systems of XXI of century is reasonable.

Keywords: economic systems, ecologization of the economic systems, environment development, ecological paradigm of economic theory and comparative analysis of the economic systems of XXI of century.